

หลักการทรงงานใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

๒๐ ปี ครองราชย์
ประโยชน์สุข ประชาชน

“หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”
นี้เป็นการประมวลจากคำบรรยายของ ศาสตราจารย์
เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ในการ
สัมมนาเรื่อง องค์การที่มี คุณธรรม จริยธรรม และ
ธรรมภิบาล จัดโดยสำนักพระราชวังมีวัตถุประสงค์
เพื่อให้ข้าราชการสำนึกถึงน้อมรับใส่เกล้าฯ เป็นแนว
ทางปฏิบัติ ซึ่งหนังสือพิมพ์ “มติชน” ได้นำเสนอใน
ฉบับวันเสาร์ ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2552

✦ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษา
ข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจาก
เอกสารแผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎร
ในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้องเพื่อจะพระราชทานความ
ช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตามความต้องการของ
ประชาชน

✦ ระเบิดจากข้างใน

หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไป
พัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน มิใช่การ
นำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหา
ชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

✦ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

ทรงมองปัญหาในภาพรวม (แมคโคร) ก่อนเสมอ แต่การแก้
ปัญหาจะเริ่มจากจุดเล็กๆ (ไมโคร) คือการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่
คนมักมักจะมองข้าม “...ถ้าปวดหัวคิดอะไร ไม่ออก..ต้องแก้ไข
การปวดหัวนี้ก่อน ...เพื่อให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...”

✦ ทำตามลำดับขั้น

ทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดของประชาชนก่อน ได้แก่
สาธารณสุข ต่อไปจึงเป็นเรื่องสาธาณูปโภคขั้นพื้นฐาน และ
สิ่งจำเป็นสำหรับประกอบอาชีพ การพัฒนาประเทศต้องสร้าง
พื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่
ก่อน จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญ และเศรษฐกิจขั้นสูง
โดยลำดับต่อไป

✦ ภูมิสังคม

การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึง (1) ภูมิประเทศของบริเวณนั้น
(ดิน น้ำ ป่า เขา ฯลฯ) (2) สังคมวิทยา (นิสัยใจคอของผู้คน
ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น)

✦ องค์รวม

ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (holistic) หรือมองอย่างครบวงจร
ทรงมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง

✦ ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ มีลักษณะของการพัฒนาที่
อนุโลม และรวมชอมกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสภาพ
ของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดกับวิชา-
การ และเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่
ที่แท้จริงของคนไทย

✦ ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด
ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่น และประยุกต์ใช้สิ่ง
ที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญหา โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือ
ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก “ให้ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกป่า
โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ”

✦ ทำให้ง่าย - simplicity

ทรงคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศ
ตามแนวพระราชดำริโดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทรงโปรดที่จะ
ทำสิ่งยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย
“ทำให้ง่าย”

✦ การมีส่วนร่วม

ทรงเป็นนักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน
หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
เรื่องที่ต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการ
การของสาธารณชน “...ต้องหัดทำให้กว้างขวาง หนักแน่น
รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้
อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้น แท้จริง คือ
การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยความสะดวก
การปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

✦ ประโยชน์ส่วนรวม

“...ใครต่อใครก็มาบอกว่า ขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมอาจ
มานึกในใจว่า ให้ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่า
คนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้แต่ส่วนรวมอย่างเดียว เป็นการ
ให้เพื่อตัวเองสามารถที่มีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...” (มข.2514)
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงระลึกถึงประชาชนของส่วน

